

ADLI TIP OTOPSİLERİ ÇAĞDAŞ PROBLEMLERİ MEMLEKETİMİZDEKİ ADLI OTOPSİLERİN DURUMLARI

Yazan: Prof. Dr. Adnan ÖZTÜREL

Memleketimizde, Adli Tıp otopsileri pekçok ve önemli problemler ortaya çıkarmaktadır. Bir çok yörelerimizde, daha doğrusu Tıp Fakülteleri olmyan yörelerimizde, yapıldığı bildirilen ve rapor verilen yasal otopsilerin çağdaş bilim bakımından, uygun şekilde yapılmadıklarını, hatta kadavranın gelişi güzel şekilde kesilmesi ile, genellikle delillerin kaybedildiklerini veya tekrar cesedi uzmanlarca görülmek üzere mezar açılma olaylarına neden oldukları, pek çok olguya da otopsi yapılmayıp, ölünün dıştan muayenesi ile ölüm sebebi tanımı yapıldığı, yasal otopsilerde çağdaş değerlendirmenin uygulanmadığı, bir çok vakalarda önemli şekilde hak kaybına kadar giden yanlışta bulunulduğu, nüfusumuzun artması nedeniyle, bu şekilde olgu adetlerinin, önemsenmeyecek sayılara ulaştıkları görülmektedir (10.15.18). Memleketimizdeki yasal otopsilerin çağdaş bilim dışında yapıldıkları, hukuken bahis konusu olan pek çok problemi çözmeden, uygulama yanlışları ile hareket edildiği üzerinde durmak, otopsi teknik ve maliyetini, bu günkü koşullarda devam edemeyeceğini belirtmek, otopsi yapan hekimlerin özel kartoteks tutmaları gereğinden söz etmek yararlı olacaktır.

Otopsi teriminin esası grekceden gelmektedir. Grekcede Autopsia, kendi gözü ile görmek demektir. Dilimize, Fransızca okunuşu aynen geçmiştir. Bir zamanlar memleketimizde Autopsi terimi de kullanılmak istenmiştir. Almanca konuşan memleketler seksiyon terimini kullanmış, otopsi yapana sekant ismini vermişlerdir. Almanyada eğitim gören Prof. K. Mutlu 1937 de yayınladığı 35 sahifelik broşürünün adını Autopsie (section) Metodi ismini vermiştir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Patolojik Anatomi Profesörü Dr. Ph Schwarz” Autopsia tekniği, isimli bir kitap yayınlamıştır. Patolojik Anatomi ve Adli Tıp Kitaplarımızda otopsi terimi kullanılmıştır (1.11, 15, 16, 17, 19. 120). Bazı yazarlarca “örtüyü açıp incelemek anlamına gelen “obduktion” terimi, otopsi yapana obducent kelimesi kullanılmıştır. Bazı yazarlar

ise "ölüyü görmek, ölüyü kesmek" anlamına gelen Nekropsi, Nekrotomi terimlerini tercih etmişlerdir. Memleketimizde, eskiden" Fethimeyit, Fethinags, Fethiceset terimleri kullanılmıştır. Bu gün Türkiye her tarafında "otopsi" terimi kabul edilmiştir¹⁶. Ankara'da bir süre bu terimi türkçeleştirmeyi amaç edinmiş, bir kısım kişiler otopsiye "Gözle görü eylemi" ölü muayene zaptına "Gözle görü tutanağı," otopsi raporuna "Gözle görü eylem raporu," veya sadece "Gözle görü raporu" deyimini kullanmışlardır. Bunlar bir kaç kişidir¹⁶. Bu deyim Adalet Bakanlığı karşı gelmiş, bir tamimle otopsi teriminin kullanılması gerektiğini bildirmiştir. Anatomide kullanılan Disseksiyon, eğitim amacıyla cesedi ayırmak, parçalamak anlamına gelmektedir.

Memleketimizde ilk otopsi 1841-1843 yıllarında yapılmıştır. İlk otopsi tarihini çeşitli kaynaklar değişik yıllar olarak vermektedir (17.19). İslam dininde Kur'an'da otopsi yapılmıyacağına dair her hangi bir kayıt olmamasına rağmen, şeyhülislam otopsiye izin vermemişlerdir. Beyazıt II (1496) zamanında Şeyhülislam, Mevlâna Alaaddini Aliyül Arabinin "otopsi yapan, teşebbüs eden Kafir" şeklinde yazılı fetvası bulunmaktadır(17). Bu kur'anın emrelediği bir husus değildir. Genellikle batı yazarlarının İslâm dininde otopsi yasak olduğu şeklinde yayınları vardır.

Mektebi Funun Tıbbiyeyi Şahaneyi islah etmek için alınan önlemler arasında, Viyanadan Prof. Dr. Ch A. Bernard'ın getirilmesi de vardır. Ölü üzerinde, Disseksiyon, kesi şeklinde uygulama yapılmasına, Abdülmecit I. tarafından 1841 yılında çıkarılan bir fermanla sonra başlandığı anlaşılmaktadır. Adli otopsilerin ise 1880 yılında çıkarılan ceza Muhakemeleri usulu kanunundan sonra, bu kanunun 40, 41, 79 uncu maddelerine dayanarak başlandığı kesinlikle söylenebilir. Daha sonra 1921 yılında çıkarılan 38 sayılı, ve 1926 / 813, 6119 / 1953 sayılı kanunlarla düzene alınmıştır.

F. GRON, HİRİSTİYAN BATI MEMLEKETLERİNDE İLK OTOPSİNİN 1111 YILINDA NORVEÇTE YAPILDIĞINI BİLDİRDİRMİŞTİR. (3.4.8.9.16). İlk patolojik anatomi otopsisinin 1286 yılında Creman'da uygulandığı rahip Salinbene Von Parma'nın bildirisine dayanarak W. Artelt söylenmiştir¹⁶. Adli otopsiler ise XIII ve XVIII inci asırlarda yapıldığı, aşağıda seksiyon tarihleri listesi verilen G. Gruber, H. Hipper, G. Wolf Heidegger, A. M. Cetto (16.17). G.H. Schumma Cher ve H. Wischhusen'in yayınlarından anlaşılmaktadır.

Fransa'da ilk Adli otopsi 1374 tarihinde Ambrois Pare tarafından yapıldığına göre (17), Memleketimiz de de 1941-1843 tarihlerinde ilk öğretim otopsisinden sonra, Adli otopsi de yapıldığı kabul edilirse,

Fransadan 467-469 yıl sonra Türkiyede Adli otopsi yapıldığı meydana çıkar. Adli otopsi uygulaması bu güne kadar gelişmemiştir.

Çeşitli Memleketlerde ilk otopsi yılı (16)

Memleket	Şehir	Yıl	Memleket	Şehir	Yıl
İtalya	Cromona	1286	D. Almanya	Wittenberr	1528
İtalya	Bologna	1302	İsviçre	Basel	1531
Fransa	Menpellier	1315	B. Almanya	Marburg	1535
İtalya	Padua	1341	İngiltere	Osxksford	1549
İtalya	PeruQuia	1348	İsviçre	Zürich	1550
Çekoslovakya	Prag	1348	İsviçre	Lozan	1550
İtalya	Venedik	1368	Hollanda	Amsterdam	1555
İspanya	Levida	1391	İngiltere	Londra	1564
Avusturya	Viyana	1404	İsviçre	Bern	1571
Fransa	Paris	1479	Danimarka	Kopenhag	1585
B. Almanya	Köln	1482	Hollanda	Leidon	1589
B. Almanya	Tübingen	1500	İsviçre	Upsala	1650
D. Almanya	Leipsiz	1505	Usa	Boston	1676
İskoçya	Edinburg	1513	Udsser	Moskova	1706
Fransa	Stranbourg	1517	Usa	Fledelfiya	1731
Hollanda	Löwen	1517	Usa	New York	1750
			Norveç	Oslo	1750

Adli, yasal otopsilerle tetkik olunan ceset, ölüm bakımından yasal delillerin en kıymetlisi, en korrekti; fakat özel koşullar dışında, bir süre sonra, ceset tahribatı nedeniyle, ortadan kalkan, zamanında da tetkiki gereken bir durum ortaya çıkaran değerli bir unsurdur (2,5,6,7,72,13,14).

ÇAĞDAŞ BİLİM ANLAYIŞINA GÖRE, MÜMKÜN OLURSA HER OLGUYA OTOPSİİ GEREKİR.

Otopsi yapılmıyan veya eksik otopsi yanlıgılarına birkaç örnek vermek yararlı olacaktır (10, 17).

Otopsinin yetgili uzmanlarca yapılması zorunludur. Bir olguda, Ankara'ya kısa süre önce gelmiş savcı yardımcılardan birisi, boğazında da yara bulunan genç bir kişi otopsisini, Ankara Hükümet Tabiplerinden birisi ile yapmıştır. Hekim, cesedin boynuna şiş sokularak, boyun-damarları parçalanmak suretiyle, kanamadan öldüğünü bildirmiş, cesedi gömme izni vermiştir. Aradan 2 ay geçtikten sonra, Samsunda başka bir suçtan yakalanan bir kişi, Ankara'da bir kişiyi ateşli silahla öldürdüğünü söylemiştir. Durum derhal Ankara'ya bildirilmiş ve Ankara kazalarından birisinde gömülen, boynundan şiş sokularak öl-

dürüldüğü şeklinde rapor verilen şahsın mezarı açılmış, tarafımdan, ikinci otopsi yapılması istenmiştir. Otopside önce, boyna şiş sokulduğu, bunun şiş olmayıp mermi çekirdeği olduğu beyanına dayanılarak, boynun önden ve yandan grafisi alındı. Mermi çekirdeği 6. incı boyun vertebraşı corpus kısmı içinde bulundu, çıkarıldı ve ateşli silahla ölümlün oluştuğu saptandı. Diğer bir vakada, dolaşım bozukluğu ve kalp durması ile öldüğü şeklinde defin ruhsatı verilen bir kadının, kayın vadesi tarafından yemeğine karıştırılan, içinde striknin bulunan, haşarat öldürülmesinde kullanılan bir madde ile öldürüldüğünü saptadım. Diğer bir vakada alkol zehirlenmesinden öldüğü düşünülen bir kişinin, pubis kılları arasında giren, küçük çaplı bir mermi çekirdeği ile husule gelen karın içi kanaması ile öldüğünü tesbit ettim. Bu vakalara, daha pek çok olgunun örnek olarak eklenmesi mümkündür. Yanılgılı otopsi oranı, bir hayli yüksek rakamları bulunmaktadır.

OTOPSİ YAPILMA HUKUKSAL OLASILIKLAR:

Otopsi yapılma hukuksal olasılıkları, çağdaş bilime göre uygulama niteliğine ulaştırılmalıdır. 50 yıl önce çıkarılan ceza muhakaemeleri usulü kanununa konmuş olan maddeler, günün koşullarına uydurulmalıdır. Otopsi ile ilgili olan ceza muhakemeleri usulü kanunu 66, 48, 70, 79, 80, 81, 82 (17). maddeleri günün bilimsel koşullarına göre değiştirilmelidir. Bütünü bu maddeleri, teker teker eleştirmeye bu sayfalar yetersiz olduğundan, burada ana noktalar üzerinde duracağız. Bilirkişilik bakımından yasadaki kısıtlama kaldırılmalıdır. C. M. usulü kanunu 66 maddedeki resmi bilirkişi varsa, özel bilirkişi seçilmez şeklindeki kaydı kaldırılmalıdır. Otopsi yapacak yetkili kişilere otopsi yaptırılmalıdır. Bu madde çok sakıncalıdır. Çünkü, kanunlarımıza göre, genellikle otopsi yapan resmi bilirkişi hekim Hükümet Tabibi (Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı 1936 tarih, 3017 sayılı kanun madde 10), Ocak tabibidir (sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi kanunu (1961 tarihli, 224 sayılı kanunun 10. cu maddesi). Hükümet Tabipleri ve Ocak Tabipleri, çağdaş bilim gereğine göre, yasal otopsileri, zorunluk dışında yapmamalıdır. Bu hususta memleketimiz özel koşulları göz önünde bulundurulmaktadır. Resmi bilirkişi olarak, yasa ile kabul edilen bu hakimlerin tümü Adli otopsi yapacak nitelikte değildir. Adli Tıp bilgileri yetersizdir. Adli Tıp öğretimi yapmayan Fakültelerimiz, yetersiz Adli Tıp öğretimi yapan öğretim kurumlarımız vardır. Bir Adli otopsiyi öğrenciye göstermek, Adli mevzuat nedeniyle çok zor olmaktadır. Tıp Fakültelerinde bir tek Adli otopsi görmeden Fakülteden mezun olmuş öğrenciler, yasalarımıza göre, Adli tabiplik görevini yapma zorunluğu olan, hükümet veya ocak tabipliklerine tayin olunmak-

tadırlar. Hekim bulunmayan yerlerde, bu hekimler ancak özel bir kurs gördükten sonra çalışabilirler. Tıp Fakültesi olan, Adli Tıp öğretim üyeleri bulunan yerlerde aynı kanunları uygulama, çağdaş bilim kavşulu bakımından hoş görülmez, bir çelişki teşkil etmektedir. Hiç olmazsa yetgili Adli Tıp bilirkişileri bulunan şehirlerimizde, bu bilirkişilere emekleri karşılığı verilerek, uygulamada istisnasız onlardan yararlanılmalıdır. Bu konuda, bilgisiz olan, devlete çok pahalıya mal olan Hükümet Tabiplerine ve Ocak Tabiplerine yetgili Adli Tıp bilirkişileri varken otopsi yaptırılmamalı veya ölü muayenesi ile yetinilen trafik kazaları raporu alınmamalıdır. Ceza Muhakemeleri usulü Kanunu 79 uncu maddesi Hakim veya Savcuyu otopsi başında bulunmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu, bilgisi yetersiz hekimler için belki kabul edilebilir. Fakat yetgili, kariyer yapmış, Tıp Fakültesi öğretim üyesi olmuş bilirkişilerle birlikte Hakim ve Savcuyu bekletmenin, çağdaş bilimle hiç bir uyumu yoktur. Bu şekil uygulama tahmin edilemeyecek zaman kaybına mal olmakta, devlete milyonlarca lira maddi, nesnel zarar getirmektedir. Yetgili bilirkişilere, ceset bir yazı ile gönderilmeli otopsi yapılması ve raporunun gönderilmesi istenebilmelidir. Ölüm olmayan Adli vakalar, bazı otopsilerden çok daha önemli oldukları halde, aynı usul kanunumuza göre muayeneye gönderilmekte ve raporu verilmektedir. Bu muayene esnasında Hakim veya Savcı hekimin başında bulunmamaktadır.

Ceza Muhakemeleri usulü Kanununun 80, 81, 82 inci maddeleri eleştirisine lüzum görmüyorum. Basit şekilde, çağdaş bilime göre, otopsi denince yapılması gereken hususlar kanuna konmuştur. Baş, göğüs, karın açılır, diyen kanuna göre, kol bacak kesilip içine bakılmıyacaktıdır. Bu duruma göre, bütün otopsi tekniğinin kanuna konması gerekirken, buna lüzum yoktur. Böyle bir kanunda dünyadaki hiç bir memlekette bulunmamaktadır. 4, 7,9, 17). Başka bir yayımda otopsi için kanun önerilerinin tümünü bildireceğim.

ADLİ OLMAMASI GEREKEN OTOPSİLER:

Otopsi mevzuatı iyi bilinmediğinden, Adli otopsi adedi, lüzumsuz yere artmaktadır. 1593 sayılı 1930 tarihli, umumi Hıfzıssıhha kanunu sari hastalık şüphesi halinde, Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı mensuplarınınca otopsinin yapılması, görülen gerekli önlemlerin alınması zorunluluğu koymuştur. Bu kanundan yararlanılarak Adli otopsi adedi azaltılabilir. Ayrıca, uygulamada, Adli otopsi Adedini artıran bilhassa hastanelerde, ölüm sebebi anlaşıl原因 vakalardır "Şüpheli vaka" tanımıyla adliye haber verilmekte, zorunlu olarak Adli otopsi yapılmaktadır¹, bu vakalarında, çoğu Adli nitelik arz etmeyen olgulardır.

Otopsi hastane patoloğu tarafından yapılabilir. Tarafından yapılan sayımlamaya göre, Adli otopsi lerin en aşağı yüzde 25 oranında-kileri, Adli nitelik taşımayan vakalardır. Bu duruma engel olmak için bazı memleketlerde, bölge ölüm merkezi kurulmuştur. Ölüm olayı bu merkezlerde tetkik olunur. Adli nitelik taşıyanları ayrılarak, gerekli işlem yapılır. Adalet mensuplarının zaman kaybına engel olunur. (4, 7, 13, 18).

Türkiyede otopsi yapılma oranı:

A- Adli olmayan otopsiler:

Bir memleketin hastalık durumu otopsi ile anlaşılır. Sağlık politikası otopsi sonucunda alınan sonuçlara göre planlanır. Memleketimizde ölü yakınları otopsi yapılmasına güçlüklerle razı olmaktadır. Verilen istatistiklere göre ölümlerde tahmini olarak, büyük şehirlerde binde 1-3 kişiye otopsi yapılabilmektedir. Bu oran Türkiyenin, bütün ölümlerine göre tahminen hesaplanınca, ancak 1.000.000 de 1-3 kişiye otopsi yapıldığının kabulü uygun bulunmaktadır. Otopsiye, gelişmiş memleketlerde çok önem verilmektedir. Bir çok Tıp Fakültelerinde, Fakülte değeri, yapılan otopsi adedine göre hesaplanır. Bazı memleketlerde ölümlere, otopsi yapma % 70-80 oranına kadar yükselmektedir.

B- ADLİ NİTELİKLİ OTOPSİLER:

Memleketimizde Adli nitelik taşıyan vakalar çok olmakla beraber. Bunların ortalama olarak ancak % 1-3 ine Adli otopsi yapılabilmektedir. Ankarada yıllık Adli ölüm vakası 600-700 arasında olmakta, bunların ancak % 50-60 ına savcılıkca otopsi yaptırılmaktadır. Otopsilerin büyük bir kısmı hükümet hekimlerince yapılmaktadır. Önemli vakalara ise Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsü öğretim üyeleri bilirkişi seçilmekte ve otopsiler benimde üyesi olduğum bu kürsüde yapılmaktadır. Adli Tıp Kürsüsü yıllık otopsi adedi 150-200 arasında değişmektedir. Bu duruma göre Ankarada Adli nitelik taşıyan ölümlerden ancak % 30-35 ine yetkili kişilerce otopsi yapılmaktadır, Bu oran, Amerikada ortalama % 90-100, Avrupada ortalama % 70-80 düzeyini bulmaktadır (4, 7, 8, 20).

A. Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Kürsüsünde 1946-1978 yıllarında yapılan 4000 adede yaklaşan Adli otopsi nitelikleri ayrı bir çalışma konusu yapılacak ve yayınlanacaktır. Sosyalleştirme yapılmış 28 ilimizde, Adli ölüm adedi ve yapılan otopsi adedi hakkında aşağıda istatistik, sağlık ve sosyal yardım bakanlığından temin olunmuştur.

26 il içinde, Muş, Kars, Van, Ağrı, Hakkari, Bitlis, Erzurum, Erzincan, Diyarbakır, Urfa, Mardin, Siirt, Adıyaman, Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Rize, Gümüşhane, Artvin, Trabzon, Selçuk (İzmir), K. Maraş, Edirne, Nevşehir bulunmaktadır.

Yıl	Adli ölüm Adedi	Yapılan otopsi
1968	3495	326
1969	3408	415
1970	4166	267
1971	3444	362
1972	3474	355
1973	3354	343
Toplam 6 yıl	22341	2158 (% 9)

Bu rakamlar, Adli ölüm adedine göre, % 9 oranında otopsi yapıldığını göstermektedir. Sosyalizasyon bölgeleri olmayan yerlerde bu oran çok düşüktür. % 1-3 olarak Adli Otopsi yapıldığı tahmin edilebilir.

Hekim sorumluluğu maksadıyla, Yüksek Sağlık Şurasına 1964-1978 yıllarında tetkik için gelen 1435 vakadan 905 adedi ölüm vakalarını oluşturuyordu. 905 Adli vakadan 332 sine otopsi yapılmış, 332 otopside ancak 39 adedi otopsi konusunda yetkili kişilere yaptırılmıştı. 332 otopside ancak 19 vakaya mikroskopik muayene yapılmıştı. 905 Adli ölümden ancak 69 vakada çağdaş Adli Tıp Bilimi uygulaması şeklinde otopsi yapılmış ve olay Bilimsel şekilde aydınlatılmıştı. Otopsi yapılmayan ölü muayene raporlarından 11 vakada, Adli vaka hakkında bilimsel yönü olan, yeterli sayılabilen bilgi edinmek olanağı sağlanmıştır. Bu vakalar tedavide hekimin hatası olduğu iddia edilen vakalardır. Olaylara zamanında el konmuştur. Buna rağmen bilimsel şekilde Adli otopsi yapılmamıştır. Memleketimizde bu duruma mutlak bir çare bulmak lâzımdır. Hekim sorumluluğu gibi önemli bir konu olan 980 vakadan 80 vakada bilimsel nitelikte rapor verilmesi % 8.92 ederki, bu oran çok çok düşüktür. Adli olgularda özel koşullar dışında, otopsinin % 100 oranında, bilimsel intelikte yapılması adaletin yerine gelmesinin, vaz geçinmez bir ögesidir.

Ankara Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsüne gönderilen ölüm olgularına mutlaka otopsi yapılır. Gerekirse mikroskopik muayene ve diğer bakteriyolojik, toksikolojik araştırmalarda yapılır.

A.Ü. Tıp Fakültesi Adli Tıp Kürsüsüne % 5 oranında, Ankara dış illerden, hatta uzak illerden de otopsi gönderilmektedir. Gelen Adli ölüm vakaların bir kısmı, gömüldükten bir süre sonra mezar açılarak gönderilen olgulardır. Bunların oranı ise % 13 dür. Ordu ilinin bir kazasından gönderilen vaka çok önemli ve ilginç olduğundan, özet olarak anlatmakta yarar bulunmaktadır. Bu kazada genç bir şahıs, evlenmek istediği fakat ailesi tarafından kendisine verilmeyen, başkasına verilen bir kızın babasına ait elektrik malzemesi deposu kapısı arkasında tel ile asılı bulunmuştur. Kapı kırılarak içeri girilmiştir. Otopsiyi yapan Hükümet Tabibi, bu şahsın başkası tarafından öldürülüp oraya asıldığı şeklinde rapor vermiştir. Bunun üzerine kızın, babası, kardeşi ve bir akrabası tutuklanmıştır. 2 ay sonra, itiraz üzerine olayın dosyası ve mezardan çıkarılan ceset, Ankaraya yeniden otopsi yapılmak üzere tarafıma gönderildi. Kış olduğu için ceset fazla kokuşmamıştı. Dosyadaki bilgiler ve otopsi bulgularına nazaran olayın bir intihar vakası olduğunu tesbit ettim. Aynı Hekimin aynı yerden bir raporu daha, 4 ay sonra, mütalaa istenmek üzere tarafıma gönderildi. Bu raporda da bir kadının ipe boğulup, tavana asıldığı şeklinde rapor verilmişti. Bu olayın da, dosyadaki bilgi ve verilen rapora göre bir intihar vakası olduğunu tesbit ettim.

Birçok memleketlerde Adli Ölümlerin, otopsi yapılsın otopsi yapılmasın, özel şekilde hazırlanmış kartoteks fişleri tutulmaktadır¹. Bu fişler Adli Tıp bilim dalı ve Kriminoloji alanında çok faydalı olmakta, bu konuda alınacak önlemlerde yarar sağlamaktadır.

OTOPSI MALİYETİ:

Bir otopsi maliyetini tahmini olarak ele almak ve bilimsel nitelik saptanmasında, çağdaş otopsi maliyeti ile karşılaştırmak, Türkiye'deki durumu açıklama bakımından çok faydalı olacaktır.

A) HÜKÜMET VE OCAK TABİBİ İLE YAPILAN OTOPSİLER:

Hakim veya Savcılar tarafından genellikle yapılan otopsiler bu bilirkişilerle yapılmaktadır. Memleketimizin çok yerinde yetkili Adli Tıp Bilirkişisi bulunmamaktadır. Otopsiye, Adliye'nin vasıtası varsa onunla, yoksa taksi tutulmakta, bir hizmetli, bir katip, bir Hakim, veya Savcı, bir hekimle birlikte gidilmektedir. Koşullara göre maliyet değişmekte olduğundan, bu toplulukla gidilen otopsilerde bütün personele verilen ücret 320-350, taksi ile gidildi ise 200-250 taksi ücreti, Adliye otomobili ile gidildi ise şöfor maaşı ve otomobil amortismanı 100-150 TL. tutmaktadır. Bu toplumda bulunanların maaşları bakı-

mından sarf olan maddi değer ise ortalama 600-800 TL. tutmaktadır. Toplam otopsi masrafı ise 1200-1600 TL. tutmaktadır. Yabancı memleketlerde ise, örneğin Fransa'da bu tip bir heyetin otopsi masrafı bizim paramızla 8000-10000 TL. (Frank 17 lira olduğuna göre) tutmaktadır. Amerika'da ise maliyet, Fransa'dakinin 2 misline yakındır. Çünkü bu memleketlerde, otopsi ile birlikte bazı araştırmalar genellikle sistematik olarak yapılmaktadır. Örneğin trafik ölümlerinde % 95 kanda ve organlarda alkol tayini yapılmaktadır. Hiçbir ek araştırma yapılmadan, memleketimizdeki, otopsi maliyeti, çağdaş otopsi mahiyetine göre 6 ilâ 7 defa düşüktür. Bu nedenle, bu göreve, çok kere hevesle giden Hükümet ve Ocak Tabibi bulunmamaktadır. Adli görev, otopsi bir angarya gibi kabul edilmektedir.

B) YETKİLİ BİLİRKİŞİ VE YARDIMCILARI İLE YAPILAN OTOPSİLER (Adli Tıp Uzmanları, Adli Tıp Öğretim Üyeleri, Patolojik Anatomi Uzmanları, Patolojik Anatomi Öğretim Üyeleri v.s.):

Bu otopsiler çağdaş bilim niteliği taşıyan otopsiler olup maliyeti, bir tek uzman bilirkişi alınınca 1700-2100 , 1 otopsi yardımcısı, 2 uzman hekim bilirkişi alınınca 2400-2800, 1 otopsi yardımcısı, 3 uzman hekim bilirkişi alınınca 2900-3300 TL. olmaktadır. Bu maliyette, dünya çağdaş otopsi maliyetine göre 4-5 defa düşük bir maliyettir. Uzmanlarımız bir adli otopsi yapmaktansa, fazla vakit kaybı, az para verilmesi nedeniyle başka işle uğraşmayı tercih etmekte, kabul edenlerde, zorunlu koşullar nedeniyle otopsi yapmaktadırlar.

ADLİ OTOPSİ TEKNİĞİ:

Adli otopsi tekniğinin, Patolojik Anatomide yapılan otopsilerden biraz farklı bir tekniği vardır. Esefle söylemek gerekir ki Memleketimizde Adli otopsilere, Adli Tıbbın uyguladığı teknik tatbik edilmemekte, çok defa, ölü muayene raporu verilmekle yetinilmekte, genellikle, ölüm nedeni saptanınca, vücudun diğer kısımları açılmamaktadır. Kanun "Cesedin durumu müsait oldukça, baş, göğüs, karın boşlukları açılır" dediği halde bu yöntem uygulanmamaktadır.

Adli Tıp otopsilerinin başlıca özelliği olan, kimlik tayininde kullanılması, gereken, Adli Tıp Belirtileri üzerinde durulmamakta, ayrıca dış belirtiler, örneğin, yaralar, ateşli silah yaraları, şekil, yer, ölçü ve diğer özellikleri çağdaş bilim özelliklerine göre tesbit edilmemekte, bu sebeple bu tip otopsilerle, ölüm sebebinin hangi yaradan meydana geldiği saptanamadığı gibi, olayla ilgili diğer birçok hususların çözümleri de mümkün olmamaktadır.

Adli Tıpta otopsi tekniğinin önemli bir özelliği de, olaya göre, şüpheli kısımların öncelikle ve dikkatle araştırılmasıdır. Ceset kesitleri

bu gereksinmeye göre yapılmaktadır. Örneğin yara trajeleri ve ölüm nedeni olabilecek yaralar öncelikle tesbit edilmelidir. Bir vakamda 7 adet mermi çekirdeğinin, ölüm sebebi olmayacak şekilde vücudun çeşitli yerlerini delip geçtiklerini, 2 adet değişik çapta mermi çekirdeğinin vücutta kaldığını, bunlardan birinin, ölüm sebebi olmayacak bir yol takip ederek sırtta bulunduğunu, bir adedinin ise akciğer ve kalbi delerek göğüs sol taraf ön kısım meme derisi altında bulunduğunu, ölümün bu mermi çekirdeği ile oluştuğunu, dikkatli bir dış muayene ve traje tesbiti sonra iç muayene ile saptanmıştır. Bu muayeneler, çok dikkat ve sabır isteyen olgulardır.

Dış muayene ile iç organlarda bilhassa kemiklerdeki arızaları kırık v.b. saptayıp kişiye isabet eden darbe ile uygunluğu ve bu hususta yapılan iddialerin olasılığı araştırılmalıdır.

Cinsel organlar ve anüs muayenesi mutlaka yapılmalıdır.

İÇ MUAYENE TEKNİĞİ ÖZELLİKLERİ: Otopsi iç muayenesi genellikle patolojik anatomi otopsi tekniği şeklinde uygulanır. Önemli olan, bazı Adli Tıp teknik değişikliklerinden özet olarak bahsetmek yararlı olacaktır. Olaya göre, önemli olan bölgelerin, önce acılması prensibinden daha önce bahsetmişim. Boyun bölgesi en önemlisi bölgedir. Boyun derisi özel bir teknikle açılır¹¹. Yine ortasından, sternum kemiğine doğru, alt çene alt hizasından sağa sola doğru kesit yapılır. Ayrıca sternum kemiğinden omuza doğru yeterince, boyun ortaya çıkacak şekilde, sağa ve sola doğru kesilir. Deri iki kitap sayfasını açıyormuş gibi, sıyrılarak açılır. Boyun kasları, Troit, Timus salgı bezleri, larens, farenks, Hyoid kemiği, tek tek ayrılıp, kesit yapılabilen yerlere kesit yapılarak, kanama, yara, ezik, damar lezyonu gibi belirtiler olup olmadıkları çok dikkatle araştırılır. Kalpten öldü deneni bir vakamda, boyun kasları içinde saptadığım 3 adet yarım fasulye cesametinde, kaslar arasında bulunan kanama ile, olayın elle boğulma olabileceğini saptamıştım. 2 gün sonra kadının kocası, itiraf mektubu bırakıp, kendini asmak suretiyle intihar etti.

Bazı vakalarda, genellikle kokuşmuş olgularda göğüs ve karın oval şekilde vücut yarı kısımlarından kesilerek tümü birden göğüs ve karın açılır.

Genital organla ilgili olgularda, pubis kırıkdağı kesilir, her iki kalça kemiği ayrılır ve perine yuvarlak şekilde küçük havsala kaenarlarındaki bütün dokular kesilerek, mesane, prostat, üretra, penis, vulva, vagina, uterus, tüpler, yumurtalıklar birlikte çıkarılır. Özel kesitlerle bu organlar açılır. Çok rahat bir araştırma yapılır.

Şüpheli hallerde vücudun çeşitli yerlerine, uzunlamasına derin kesitler yapılması halinde travmatik belirtilerin saptanması kolaylıkla mümkün olur.

İç organları genel teknik yöntemlerine göre açmak mümkündür. Pankreas ve böbrek üstü, hipofiz salgı bezlerinin ve diğer salgı bezlerinin kontrolü ihmal edilmemelidir.

İç organların tartılmaları gereklidir. Organ tartılması kanama oranı tesbiti ve organdaki herhangi hastalığı saptama bakımından büyük yarar sağlar.

Adli vakalarda, imkan ve gerekli olduğu takdirde mutlaka mikroskopik muayene ve toksikolojik araştırma yapılmalıdır. Otopside yalnız ölüm nedeni değil, varsa patolojik bütün bulgular saptanmalıdır. Ölümle ilgili, sigorta, iş kazaları belirtileri, tazminat davalarına esas olacak belirtiler, hekim sorumluluğuna yarayacak bulgular ve diğer Adli ve Sosyal problemlerin çözümünü sağlayacak bilgiler saptanmalıdır.

SONUÇ:

1) Memleketimizde Adli otopsiler çok büyük bir kısmı, Çağdaş Adli Tıp bilim koşullarına uygun olarak yapılmamaktadır. Bu yüzden birçok deliller kaybolmakta, haksızlıklar olmaktadır. Bu duruma engel olmak için gereken önlemlerin alınması, zamanını daha fazla geçirmemek kaçınılmazdır. Otopsi yetkili bilirkişilere, tercihen Adli Tıp Uzmanlarına ve Öğretim Üyelerine yaptırılmalıdır.

2) Adli otopsi maliyeti, dünya standartlarına uyar veya yaklaşır hale getirilmelidir. Otopsiler az ücretle yaptırılan, angarya bir iş halinden çıkarılmalıdır.

3) Adli otopsi yapanların, özel otopsi fişli kartoteks tutmaları zorunlu hale getirilmelidir.

4) Adli vakaların tümüne Çağdaş Adli ölüm raporları, bilimsel Adli Tıp otopsileri yapılarak verilmelidir.

5) Her vakada kan grubu saptanması çok büyük yarar sağlayabilir.

6) Adli olay hakkında, gereken anket yapılmadan varsa hastane müşahede kâğıtları tetkik olunmadan, olayla ilgili labratuvar araştırmalar yapılmadan, otopsi raporu verilmemelidir.

7) Tıp Fakültelerinde Adli Tıp Eğitimi sağlamak için otopsi ve diğer adli vakaları öğrencilere göstermek için geniş olanaklar sağlanmalıdır.

8) Adli görev yapan hekimler için Özel Adli Otopsi kursları, belirli süre aralıklarla mutlak yapılmalıdır. Bu hususun organizasyonu için; Üniversite Tıp Fakülteleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Hukuk Fakülteleri, Kriminoloji Enstitü ve Labraturları iş birliğiyle eğitim programı hazırlanmalı ve bunlardan oluşan bir komisyon idaresinde uygulama yapılmalıdır.

ÖZET:

Bu etüdde dünyadaki çağdaş otopsi anlamı, Türkiye'deki otopsi olanakları ile Adli otopsilerin durumları incelenmiştir. Memleketimizde dünya standartlarına nazaran, çok düşük oranda otopsi yapıldığı, Adli Otopsilerde de, durumun bu şekilde olduğu, gereken uzmanlara, bilimsel yetkili kişilere otopsilerin yaptırılmadıkları bir gerçektir. Dünyada ilk otopsi, 1111 yılında Norveçte yapılmıştır. Memleketimizde ise 1841 veya 1843 yılında ilk otopsi yapılmıştır. Yürürlükte olan, otopsi ile ilgili kanunların, Adli ve Bilimsel Otopsi uygulamamızı, çağdaş Adli Tıp Bilimi düzeyine getiremeyecekleri pek açıktır. Adli ve diğer Bilimsel Otopsilerle, Eğitimle ilgili otopsilerin yapılması için yeni kanunlar çıkarılmalıdır. Çağdaş araştırma, teknik yöntemlerin de pek çok Adli Otopsilerde uygulanmadıkları, bu nedenle, bir çok Adli yanlışlara sebep olduğu görülmektedir. Yapılan Adli otopsi oranı çok düşüktür. Türkiye'de, ortalama, Adli nitelik taşıyan cesetlerden ancak % 1-2 sine yetgili kişilerce otopsi yapılabilmektedir. Adli nitelik taşıyan cesetlerden, ancak % 10 una Adli Otopsi yapılabilmektedir. Bu durumun, zaman geçirilmeden, gereken önlemler alınarak düzeltilmelidir.

RESUME : Dans cet etude, on a designe, signification des Autopsies cotemp oraines et possibiliteé faire des Autopsies Juridiques ou des Autopsie de Médecine Legale et situation des Autopsie en Turquie. Actuellement en Turquie, on fait très peu des Autopsies Juridiques aux cadavres juridiques, ce taux est dix pour cent. Ce taux très peu que'on accepte au point de vue de la standard du mond. Dans certaine pays les taux den Autopsies Juridiques ou de Medecine Legale sont soisant ou soixante dix cent pour cent. On a proposé dans cet exposé, aux Autorité Compétentes Turc, changer les lois qui s'intéresser pour faire des Autopsies Anatomo Patolojiques et des Autopsie d'Enseignementes et des Autopsiens Jurixdiques ou de Médecine Légale.

YARARLANILAN ESERLER

- 1— AKER O.N.: Otopsi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi Patolojik Anatomi Enstitüsü Yayınlarından. Örnek Matbaası. 1956-Ankara. 101 sayfa.
- 2— AUSTIN GRESHAM G.: A Colour atlas of forensic Patology. Wolfe Medical Books. Londra-1975. 304 sayfa.
- 3— CAMP FRANCIS E.: Legal Medicine. Second edition. Bristol John Wright, Sons LTD. 1968. 740 sayfa.
- 4— CYRIL JOHN POLSON and GEE D.J.: The essentiel of forensic Medicine. Tird edition. Pergamon press. Oxford. New York-1973 729 sayfa.
- 5— ÇAĞLAYAN M.: Hazırlık soruşturması yapılırken gözönünde tutulması gereken önemli noktalar üzerinde bir inceleme. Adalet Dergisi. 1979. 70. 3-4. 162-175.
- 6— DELAGE J., PETIT G., GEILLE A., PETIT A.G.: Valeur a accorder aux Examens Anatomico-pathologique dans le cadre de l'autopsi Medico-Legale. Med. Leg et Dom-mage Corp. 1971. 4. 273-279.
- 7— DEROBERT L.: Médecine Légal. Emc. Collection Médico-Chirurgicale. 1974. 1126 sayfa.
- 8— DESMARES J.J.: Manuel de Médecine Légale a l'usage des juristes. Presses Üniv de Bruxelles. Presse univ. de Fransce. Paris-1967. 795 sayfa.
- 9— ERANIL NECATİ: Patolojide Makroskopik Teşhis. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından 96. İkinci Baskı, 1960-Ankara. 746 sayfa.
- 10— GÖK Ş., KOLUSAYIN Ö.: Adli Tıpta otopsi tekniğinin özellikleri ve dikkat edilecek hususlar. Adalet Dergisi. 1978. 69. 3-4. 329-346.
- 11— GÖK Ş.: Adli Tıp. 1968. 528 sayfa. Filiz Kitabevi. İstanbul.
- 12— HADENGUE A. ve LORİOT J. N.: Remarques Statistique sur la cause de la mort médico légales. Med. Leg. Dom. Corp. 1969. 2-4. 376-381.
- 13— HADENGUE A. LORİOT J.N.: Causes des morts subites Medico-Legales. Presse Médical. 1970. 78.
- 14— LORİOT (J.N.): Approche statistique en matier d'autopsies Medico-Legales. Thése Medecine. Paris. 1970.
- 15— MUTLU K.: Autopsie (Section) Metodu. Sumer Matbaası. 1937-Ankara. 35 sayfa.
- 16— MASGAR ÜVEYİS: İslam da ve Osmanlılarda otopsi sorunu üzerinde bir etüd. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası. 1976, 39. 286-301.
- 17— ÖZTÜREL ADNAN: Adli Tıp. 1979. 470 sayfa. Sevinç Matbaası Ankara.
- 18— ÖZTÜREL ADNAN: 1060 otopside, Adli Tıp Bakımında araştırma. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 1971. XXVII. 3-4. 299-286.
- 19— ÖZEN CAHİT, SÖZEN HAYRİ: Adli Tıp ve Toksikoloji. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından No. 86. 1971 640 sayfa. Sermet Matbaası. İstanbul.
- 20— SCHWARTZ Ph.: AUTOPSİA TEKNİĞİ (Çevirenler: Dr. R. Rösler, Dr. Muammer Yenerman) İstanbul Üniversitesi yayınlarından No. 364. Kenan Matbaası. 1949. İstanbul. 77 sayfa. 152 Resim.